

rječja u Hrvatskoj, Slavoniji i Dalmaciji slože u jedan jezik ne pučki već književni, kojim bi se pisala znanost, periodični spisi i na kojem bi se pjesništvo gojilo". Ovu misao ujedinjenja narodnoga unutar Hrvatske, Slavonije i Dalmacije i to na političkom i jezičnom polju izreče još iste godine i Gaj (u jednoj prigodnoj pjesmi); ali pravi osnivač hrvatskoga narodnoga političkoga programa bješe grof Janko Drašković,¹ izdajući krajem iste godine 1832. u Karlovcu prvi hrvatski, i to štokavskim narječjem pisani politički spis s natpisom: „Disertacija“, koji je od epohalne važnosti u historiji hrvatskoga političkoga života. U njemu su iznesene prvi put političke ideje na modernoj narodnoj osnovi i ostadoše zapravo sve do danas hrvatskim narodnim idealom. Budući da je „Disertacija“ u svezi sa sazivom hrvatskoga sabora, koji je imao birati poslanike svoje za požunski, grof Drašković svjetuje buduće poslanike, kako treba da traže, da se u jednu političku cjelinu kao Velika Ilirija skupe ove zemlje: Hrvatska, Slavonija, Dalmacija, Vojna Krajina, Rijeka i Bosna, a onda da im se milošću kraljevom još pridruže slovenački krajevi Kranjske, Štajerske i Koruške. U toj jedinstvenoj državnoj organizaciji ima da bude službeni jezik jedino „ilirski“ (t. j. štokavski govor), a vrhovnu vlast u ime kraljevo treba da vrši ban, čija se vlast ima da obnovi, kako je nekoć bila, i koji ima da bude po narodnoj volji i povjerenju.

Hrvatski sabor od 1832. U ovakovom se duševnom raspoloženju sastao hrvatski sabor (u Zagrebu 11. novembra 1832.). Tada bješe banom barun Franjo Vlašić (1832—1840), odlučan i iskren prijatelj hrvatskoga naroda. Odmah poslije otvorenja ban izabra sebi potkapetanom kraljevine generala Jurja Rukavinu Vidovgradskoga, a taj se nato zahvali u saboru hrvatskim jezikom uz burno klicanje sabranih staleža. To je od vijekova prvi hrvatski govor izrečen u hrvatskom saboru. Kad se je prešlo na raspravu o uputi za požunske poslanike, sabor je pokazao jedno-dušno veliko ogorčenje protiv postupka Madžarâ, a naročito na nedavnom saboru od 1830. U toj se raspravi naročito istaknu član banskoga stola grof Karlo Sermage, koji konačno obilježi političku situaciju ovim riječima: „I odista, ako ne ćemo da sami sebe zavaravamo, moramo priznati, da sva nakana Madžarâ ide za tim,

¹ Rodio se u Zagrebu 20. okt. 1770. Kad se pridružio narodnom pokretu, bile su mu već šezdeset i dvije godine. Umr'o je 14. jan. 1856.